

## IM2004: Internationale Meeting in Duitsland

### 10e Internationale meeting

Van 24 tot en met 26 september 2004 is de tiende Internationale Meeting gehouden voor verzamelaars van rekenlinialen - en inmiddels ook van andere rekenhulpmiddelen.

Het was weer de beurt van de Duitse groep om dit jaarlijkse evenement te organiseren, en als locatie was gekozen het Gräfliches Parkhotel in Bad Driburg. Dit is tevens een kuuroord, met geneeskrachtige waterbronnen, en het welkomstwoord in de folder is ondertekend door Marcus und Caspar, Grafen von Oeynhausen-Sierstorff.

Dit gezellige en rustieke hotel ligt vlak bij Paderborn, waar het voor ons zo interessante Heinz Nixdorf MuseumsForum (HNF) voor rekenmachines en computers is gevestigd.

Er waren ongeveer 70 deelnemers, voornamelijk uit Duitsland. Uit Nederland waren zes Kringleden gekomen: Chris, David, Guus, IJzebrand, Nico en Otto. De reis viel ons reuze mee: vanaf Hilversum binnen drie en een half uur met de auto.

Voor de buitenlandse deelnemers werd alles in het werk gesteld om de merendeels Duitse lezingen goed te kunnen volgen, tot en met bijna-simultane vertalingen naar het Engels!

### **Eerste dag**

Vrijdagochtend om 10 uur werd begonnen met een drietal lezingen van meer algemene aard, over het verzamelen "an sich", over het rekenen met steentjes ("calculi") of rekenpenningen op lijnen, en over de rekenmachine-constructeur Ph.M. Hahn.

In de middag vond de traditionele ruilbeurs plaats, waar de verzamelaars elkaar en al het aangeboden rekentuig konden vinden.

Tijdens IM2004 werd door vele verzamelvrienden stilgestaan bij het overlijden van Herman van Herwijnen: een terugblik was zichtbaar gemaakt op een hoek van de ruilbeurstafels, waar een foto van Herman en enkele van zijn bijdragen aan de verzamelwereld (zoals het Blauwe Boek) waren opgesteld.

Aan het eind van de middag gaf Ullrich Wolff van het Arithmeum museum te Bonn een "hands-on" workshop boven een tafel vol met zeer diverse replica's van bekende mechanische rekenmachines. Deze instrumenten waren voornamelijk uit aluminium opgebouwd, maar werkten voortreffelijk en gaven een zeer duidelijke indruk van hun functioneren.

Bij de overgang van lezingen naar gezelligheid bleek eens te meer hoe prettig het is alles onder één dak te

hebben. Voortdurend konden deelnemers en partners elkaar ontmoeten aan de bar, in het restaurant of daarbuiten.

Het uitgebreide gala buffet vond 's avonds plaats in de gereserveerde restaurantruimte boven aan de monumentale trap. Als divertissement werd door het complete gezelschap een creatieve reeks gezegden bedacht, die maar enigszins te maken hadden met "rekenen" of "getallen": de eerste avond in het Duits, de tweede in het Engels en het Nederlands (zoals: "*volgens Bartjens was twee maal drie . . . . . niet ongeveer zes*").



### **Tweede dag**

Zaterdag was voor de deelnemers "Aristo-dag". Meer dan tien presentaties over alle Dennert & Pape / Aristo onderwerpen, die de afgelopen drie jaren met enorm enthousiasme zijn beschreven en verzameld door Klaus Kühn, Karl Kleine en vele anderen. Zie ook de boekbespreking van het Aristo-boek elders in deze MIR. Het was uitermate boeiend om de meer dan honderd jaren van deze firma vanuit zoveel verschillende perspectieven belicht te zien.

De partners hebben deze dag een flinke wandeling in Paderborn gemaakt, waarbij onder begeleiding van een deskundige gids de kathedraal, het Rathaus en

een tot school omgebouwd kasteel werden bezichtigd.

### **Derde dag**

De zondagochtend was grotendeels gewijd aan logaritmen en logtafels. Wat lijkt er op het eerste gezicht saaiër dan pagina's vol met louter cijfers! Toch raakten velen in de ban van de vroege geschiedenis van de logaritmen, de enorme betekenis voor de natuurwetenschappen in de vroege 17e eeuw, en de mammoet inspanning om de eerste tabellen te berekenen.

De methoden van berekeningen werden belicht, en de ontwikkeling van de opeenvolgende tabellenboeken, elk met hun eigen precisie en "foutdichtheid".

In de sessie over "Mein besonderes Stück" mocht ik mijn eigen, pas verworven, Adriaen Vlacq



logaritmentafel (herdruk uit 1742) presenteren, zie de samenvatting elders in deze MIR.

Bob Otnes behandelde enkele van zijn special items, waaronder de zogenaamde "Steen van Rosetta": een rekenliniaal die door inscriptie van zowel "Keuffel & Esser" en van "Dennert & Pape" een vroege relatie tussen beide firma's aantoont.

Verder was er een fraaie "mystery" rekenschijvenset te zien, die op het eerste gezicht met geodesie te maken leek te hebben.

Tot slot kwamen de mechanische liefhebbers onder ons weer aan hun trekken bij een uitgebreide geschiedenis van differentie-machines.

### **Volgende IM's**

Bij de sluiting van de conferentie, tegen lunchtijd, werd Leo's IM "Challenge Drum" aangeboden aan Tom Martin, die hem namens de Engelse Kring accepteerde als uitdaging om IM2005 volgend jaar in Cambridge te organiseren.

Voor het jaar 2006 zijn de plannen gewijzigd: omdat de Duitse Kring de conferentie wil organiseren samen met de Ernst-Moritz-Arndt Universität Greifswald, die juist in 2006 het 550-jarig jubileum viert, is besloten dat IM2006 in Greifswald wordt gehouden.

Nederland zal daarna weer aan de beurt komen om IM2007 te organiseren in het jaar 2007.

### **Conclusie**

IM2004 was een zeer geslaagde en gezellige conferentie door de ambiance, het programma, de Aristo-Band, en natuurlijk het aanstekelijke enthousiasme van organisatoren en deelnemers.

Klaus, Rosita en alle andere organisatoren: **Reuze bedankt !!**